

Beleidsplan Voor de begaafde leerling

OBS de Piramide Vught
2026-2030

Inhoudsopgave

Inleiding.....	3
Visie en Missie op Meer-en Hoogbegaafdheid	4
Theoretische achtergrond meer- en hoogbegaafdheid	5
Verschil meer begaafdheid en hoogbegaafdheid.....	6
Ontwikkelingsvoorsprong bij kleuters	9
Doelgroep.....	10
Doelen en vaardigheden voor de ontwikkeling	10
Signaleren.....	11
Factoren	11
Signalering door ouders en leerlingen	13
Signalering van onderpresteerders	13
Aanbod	14
In de groep.....	14
Ondersteuningsniveaus	15
Aanbod Doelab.....	19
Briljant onderwijs.....	19
Psycho-educatie en mindset.....	22
Organisatie Doelab	22
Taak van de Doelableerkracht	22
Sturen, kwaliteitszorg en ambitie	23
Jaarlijkse cyclus.....	23
Evaluatie beleidsplan	24
Evalueren doel	24
Jaarplannen 2026-2030	25
Schooljaar 2025-2026	25
Bijlage 1: Kenmerken van meer- en hoogbegaafde kinderen	27
Bijlage 2: Eigenschappen van (hoog)begaafde leerlingen.....	29
Bijlage 3: Eigenschappen van onderpresterende leerlingen.....	32

Inleiding

Meer- en hoogbegaafde leerlingen vormen een diverse en waardevolle groep binnen onze school. Hun ontwikkelbehoeften vragen om een doordachte, structurele en deskundige aanpak. Hoewel deze leerlingen vaak beschikken over een hoge leerpotentie, is deze potentie niet vanzelfsprekend zichtbaar of volledig benut. Zonder passend aanbod kunnen zij te weinig worden uitgedaagd, motivatie verliezen, sociaal-emotionele problemen ontwikkelen of gaan onderpresteren. Het is daarom essentieel dat de school een leeromgeving creëert waarin ook deze leerlingen tot hun recht komen.

Met dit beleidsplan geven we richting aan onze visie op meer- en hoogbegaafdheid en beschrijven we hoe wij als school zorgen voor een gedragen, doorlopende en samenhangende aanpak. Het doel van dit beleidsplan is een heldere, doorlopende en breed gedragen aanpak te realiseren voor meer- en hoogbegaafde leerlingen. Het plan zorgt voor tijdige signalering, passende uitdaging en begeleiding, deskundigheidsbevordering van het team en een goede samenwerking met ouders.

Hiermee creëren we een veilig, stimulerend en inclusief leerklimaat waarin meer- en hoogbegaafde leerlingen tot bloei kunnen komen en duurzaam worden ondersteund in hun ontwikkeling.

Dit beleidsplan biedt een kader waarbinnen leerkrachten, intern begeleiders, specialisten en ouders effectief kunnen samenwerken. Het geeft richting aan ons dagelijks handelen en zorgt ervoor dat we onze kennis, werkwijzen en ambities blijvend borgen en verder ontwikkelen. Zo werken we aan onderwijs waarin elke leerling—ook die met een uitzonderlijke leerbehoefte—kan groeien, leren en floreren.

Visie en Missie op Meer-en Hoogbegaafdheid

De visie op hoogbegaafdheid bepaalt hoe je tegen zaken aankijkt, welke beslissingen je neemt en welke prioriteiten je stelt. Vanuit de literatuur zien we drie paradigma's ten aanzien van onderwijsvoorzieningen voor begaafde leerlingen (Bakx et al, 2021):

- Het paradigma van het begaafde kind (Gifted Child paradigm)
- Het talentontwikkelingsparadigma (Talented Development paradigm)
- Het differentiatieparadigma (Differentiation paradigm)

Het is belangrijk om helder te hebben bij welk paradigma je je thuis voelt om de visievorming te bepalen. Als er draagvlak is vanuit het team voor een bepaalde visie zal dit zorgen voor succes in het daadwerkelijk vormgeven van begaafdheidsonderwijs (Legemaat, 2022). Het differentiatieparadigma past het beste bij de visie van OBS de Piramide. In dit paradigma staan de ontwikkelbehoeften van alle leerlingen centraal. Het onderwijssysteem moet aansluiten bij wat leerlingen nodig hebben en de leeromgeving is zo ingericht dat leerlingen zich optimaal kunnen ontwikkelen.

Op OBS De Piramide geloven we dat ieder kind de kans moet krijgen om te groeien, te leren en te floreren. Dat geldt ook voor onze meer- en hoogbegaafde leerlingen. Wij hebben hoge verwachtingen van hen en bieden ruimte om eigen keuzes te maken, zodat zij autonomie ervaren: het gevoel dat zij zelf regie hebben over hun leerproces.

Onze school werkt vanuit Positief Onderwijs, waarin geluk en welbevinden de basis vormen voor leren en ontwikkeling. Met behulp van onze gelukspijlers geven we kinderen houvast om veerkrachtig, nieuwsgierig en met plezier in het leven te staan. Wij geloven dat een kind dat zich gelukkig voelt, zich kan ontwikkelen tot een trotse, evenwichtige wereldburger.

Daarom halen we de wereld de school in en stimuleren we leerlingen hun talenten breed in te zetten. We vinden het belangrijk dat zij niet alleen kennis opdoen, maar ook leren samenwerken, kritisch en creatief denken en met vertrouwen uitdagingen aangaan. Zo bouwen we samen aan een stevige basis waarop onze leerlingen hun weg naar de toekomst positief, gelukkig en vol trots kunnen vervolgen.

De kwaliteitscoördinatoren zijn verantwoordelijk voor het beleidsplan voor de begaafde leerling. De directeur draagt de eindverantwoordelijkheid. Om de kwaliteit van ons aanbod te borgen, volgt het hele team eens per vier jaar een gerichte nascholing rondom meer- en hoogbegaafdheid.

Theoretische achtergrond meer- en hoogbegaafdheid

“Er is geen eenduidige wetenschappelijke definitie van (hoog)begaafdheid. Onze definitie is consistent met de belangrijkste aspecten waarover in de bekendste theorieën en modellen consensus bestaat, of waarin ze elkaar aanvullen” (De begaafde leerling, SLO, <https://www.slo.nl/thema/meer/begaafde-leerling/definitie/>, 29-01-024).

Tessa Kieboom definieert hoog- of meerbegaafdheid niet louter als een hoge intelligentie, maar als een **samenspel van cognitieve capaciteiten én persoonskenmerken**. Zij presenteert dit in haar bekende *denk- en zijnsluit-model* (Kieboom & Venderickx, 2017). Volgens dit model bestaat hoogbegaafdheid uit een **cognitief luik** (denkvaardigheden) en een **zijnsluit** (persoonlijkheidsfactoren). Pas de combinatie van beide luiken maakt iemand werkelijk hoogbegaafd.

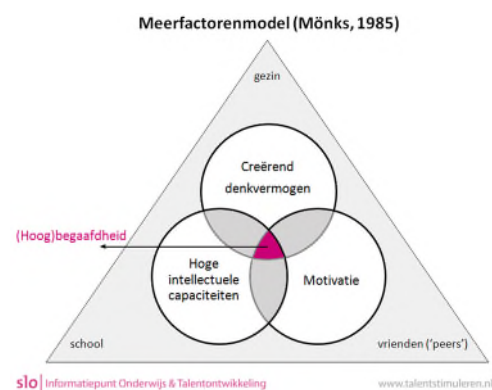

Cognitief - zijnsluit model van hoogbegaafdheid (Kieboom, 2007)

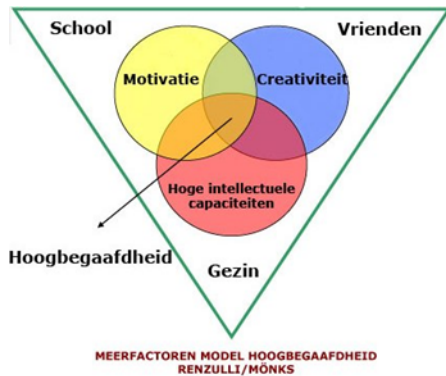
Het **cognitieve luik** omvat factoren zoals een hoge intelligentie, creativiteit en een sterke intrinsieke motivatie om te leren (Plusklas-Unique, z.d.). Ook kenmerken zoals snelle informatieverwerking, het zien van verbanden en brede interesses worden hierin geplaatst (Agnita Orthopedagogiek, z.d.). Hoewel deze cognitieve factoren vaak zichtbaar zijn in prestaties, benadrukken Kieboom & Venderickx (2017) dat prestaties alleen onvoldoende zijn om hoogbegaafdheid te definiëren; het zijn slechts één deel van het totaalprofiel.

Het **zijnsluit** omvat persoonskenmerken die typerend zijn voor hoogbegaafden, zoals perfectionisme, een sterk rechtvaardigheidsgevoel, een verhoogde gevoeligheid en een kritische instelling (Hoebegaafd, z.d.). Deze factoren bepalen volgens Kieboom in grote mate hoe een kind zijn omgeving ervaart en beïnvloeden ook hoe het cognitieve potentieel tot uiting komt. Een hoogsensitieve of perfectionistische leerling kan bijvoorbeeld ondanks cognitieve kracht toch blokkeren of onderpresteren wanneer de omgeving onvoldoende aansluit (Bart van Toor, z.d.).

Kieboom en Venderickx beschrijven hoogbegaafdheid als een dynamisch ontwikkelingspotentieel, dat alleen tot bloei komt wanneer de omgeving voldoende uitdaging, autonomie en begrip biedt (Gifted Network, z.d.). In een omgeving die niet aansluit bij het profiel van de leerling kan dit potentieel juist onderdrukt worden of leiden tot onderpresteren (Boom, z.d.). Begeleiding van (meer)begaafde leerlingen vereist daarom aandacht voor zowel het cognitieve als het emotionele en sociale functioneren (Hoebegaafd, z.d.). De theorie van Mönks stelt dat hoogbegaafdheid niet alleen in het hoofd zit, maar ontstaat door een wisselwerking tussen persoonlijke aanleg en de sociale omgeving. In het meefactorenmodel hiernaast is de theorie van Monks afgebeeld: volgens hem is succesvolle hoogbegaafdheid het resultaat van drie persoonlijke factoren (creatief denkvermogen, motivatie, hoge intellectuele capaciteiten) die elkaar beïnvloeden, geplaatst binnen drie omgevingsfactoren (gezin, vrienden, school).

Creativiteit is volgens Renzulli een essentiële pijler van begaafdheid. Dit betekent dat creatief gedrag, zoals het stellen van originele vragen, buiten de kaders denken, of het bedenken van onverwachte oplossingen voor problemen, een belangrijk signaal kan zijn (Renzulli & Reis, 2018). Veel scholen erkennen creativiteit echter onvoldoende als indicator voor begaafdheid. Door creatief gedrag expliciet te observeren en te documenteren, ontstaat een volledig beeld van het potentieel van een leerling.

Relevantie voor het onderwijs

Voor een goed signalering en aanbod voor meer- en hoogbegaafde leerlingen in de klas biedt het model van Kieboom, het model van Mönks en het model van Renzulli houvast om leerlingen niet uitsluitend te bekijken vanuit testresultaten of prestaties. Daarnaast leren we van het model van Mönks dat we breder mogen kijken dan alleen de schoolcontext. De informatie vanuit andere omgevingen zorgen voor een completer beeld

van de leerling. Het maakt inzichtelijk waarom sommige meerbegaafde leerlingen sterke cognitieve mogelijkheden hebben, maar toch niet floreren in de klas. Kieboom maakt duidelijk waar de onderwijsbehoeften liggen; zowel in verrijking en uitdaging als in ondersteuning op het gebied van identiteit, gevoeligheid, rechtvaardigheidsbeleving en perfectionisme. Renzulli laat ons de pijler creatief gedrag zien. Zowel bij de signalering als bij het aanbod is dit een belangrijke factor om mee te nemen.

Kenmerken hoogbegaafdheid:

- Sterk potentieel
(Hoog)begaafde kinderen beschikken over een in aanleg aanwezig potentieel om tot uitzonderlijke prestaties te komen, op een of meerdere begaafdheidsgebieden, waaronder indicaties die duiden op een hoge intelligentie (Mönks, 1995).
- Intrinsieke motivatie
(Hoog)begaafde kinderen hebben een sterke intrinsieke motivatie (doorzettingsvermogen) om een taak te volbrengen wat zich onder andere uit in een sterke gedrevenheid wanneer iets hun interesse heeft (Renzulli, Mönks, 1995).
- Creatief denkvermogen
Daarnaast beschikken (hoog)begaafde kinderen over een creatief denkvermogen (Renzulli, Mönks 1995, Sternberg).
- Zijnskenmerken
(Hoog)begaafde kinderen laten de volgende persoonseigenschappen zien die (mede) hun 'zijn' bepalen, zoals perfectionisme (de lat hoog leggen), kritische instelling, groot rechtvaardigheidsgevoel en gevoeligheid/sensitiviteit (Kieboom, 2016).
- Intensiteit/hoog zelfbewustzijn
Intensiteit, non-conformiteit en een hoge mate van zelfbewustzijn behoren eveneens tot de eigenschappen van (hoog)begaafden (Silverman, 1993).

Verschil meer begaafdheid en hoogbegaafdheid

Er bestaan vrij duidelijke verschillen tussen mensen die meer begaafd zijn (die een IQ hebben ver boven het gemiddelde maar onder de hoogbegaafdheidsgrens zitten) en

hoogbegaafden. Het verschil zit in de kenmerken, zoals onder andere de intensiteit waarmee hoogbegaafden dingen doen en beleven.

Zo is een meer begaafde vaak belangstellend en geïnteresseerd, een hoogbegaafde is meestal nieuwsgierig, voelt een zeker drang tot onderzoeken en het vergaren van nieuwe kennis. Hoogbegaafde leerlingen hebben echt iets anders nodig binnen het onderwijs.

Een scherpe grens tussen 'hoogbegaafd' en 'hoog-intelligent' kan niet worden getrokken. Wel kan kennis van deze verschillen bij de begeleiding van begaafden van waarde zijn. Hieronder een overzicht met de verschillen tussen een meerbegaafde leerling en een hoogbegaafde leerling:

VERGELIJKING: MEERBEGAAFD VS. HOOGBEGAAFD

Bron: Hoogbegaafdheid.eu

Kenmerk	MEERBEGAAFD	HOOGBEGAAFD
Intelligentie	Ver boven gemiddeld, maar onder hoog-	Zeer hoog IQ, maar ook meer dan alleen intelligente
Intensiteit	Geïnteresseerd, belangstellend	Diepe nieuwsgierigheid, sterke innerlijke drang om te onderzoeken
Leerstijl	Leert makkelijk, kan goed feiten reproduceren	Denkt in verbanden, mengt informatie, reproduceert feiten lastiger door dieper verwerken
Herhaling nodig	Ca. 5 of meer herhalingen	Meestal genoeg aan 2-3 herhalingen
Motivatie	Functioneert goed binnen schoolse leerstructuren	Alleen gemotiveerd bij oprechte interesse; anders snelle demotivatie
Ideeën	Goede ideeën, praktisch toepasbaar	'Wilde' vernieuwende, creatieve ideeën, ziet automatisch nieuwe verbanden
Opdrachten	Voert netjes uit	Wil inspraak en autonomie in aanpak
Sociale positie	Past in een groep, op dezelfde golflengte	Voelt zich vaak anders, loopt mentaal meters voor' op de groep
Informatie-opname	Veel feitenkennis, goed geheugen	Bruikbaar kennis, maar moeilijk reproduceerbaar

Ontwikkelingsvoorsprong bij kleuters

Kleuters ontwikkelen in sprongen. Daarom spreekt men bij kleuters niet over hoogbegaafdheid, maar over een ontwikkelingsvoorsprong. Kleuter zijn is een ontwikkelingsfase. We noemen een kind kleuter, omdat het kenmerken vertoont die bij deze fase horen. Dit betekent dat een kind met een ontwikkelingsvoorsprong eerder kleuter is, vaak ook korter kleuter blijft en daardoor ook eerder het kleuterstadium weer voorbij is. Het is van belang om vroeg te signaleren, want na zes weken gaat de kleuter zich al aanpassen. Bovendien kunnen anders werkhoudingsproblemen, perfectionisme en faalangst ontstaan.

Kleuters met een ontwikkelingsvoorsprong hebben behoefte aan activiteiten die open zijn en kansen bieden om te ontdekken. De activiteiten moeten complex zijn, grote denksprongen mogelijk maken en ruimte bieden voor creativiteit. Ze moeten tegemoetkomen aan de behoefte om te leren lezen, schrijven en rekenen en bijdragen aan een brede ontwikkeling.

Het spelgedrag van een kleuter met ontwikkelingsvoorsprong is anders dan van de gemiddelde kleuter, want er zijn meer handelingen zichtbaar. Ook maken ze meer gebruik van spelthema's en doen ze een poging tot wederkerig spel. Ze streven al jong naar het niveau van actie en reactie.

Doelgroep

De doelgroep van dit beleidsplan zijn de meer- en hoogbegaafde leerlingen of leerlingen met een ontwikkelingsvoorsprong. Dit is ongeveer 15% van de populatie, volgens de intelligentiecurve. Deze leerlingen kenmerken zich vaak door de volgende eigenschappen: hoge creativiteit, hoge taakgerichtheid, hoge mate van gevoeligheid, perfectionisme, groot rechtvaardigheidsgevoel, een kritische instelling, autonomie, nieuwsgierigheid en gedrevenheid.

Door het beschikken over deze eigenschappen, hebben deze leerlingen specifieke onderwijsbehoeften:

- Leren en ontmoeten van gelijkgestemden.
- Ruimte voor de ontwikkeling van anders denken en de kwaliteiten hiervan verder te ontwikkelen.
- Ruimte voor de eigenschap autonomie.
- Ruimte voor de ontwikkeling van het anders voelen en de kwaliteiten hiervan verder te ontwikkelen.

Doelen en vaardigheden voor de ontwikkeling

In 2021 heeft SLO een poster [Werken aan doelen en vaardigheden - SLO](#) ontwikkeld met vaardigheden die begaafde leerlingen verder kunnen ontwikkelen. Deze is gebaseerd op de doelen en vaardighedenlijst waarin doelen staan voor:

- ◇ Leren leren
- ◇ Leren denken
- ◇ Leren leven

Hierin zijn de volgende vaardigheden te herleiden:

- Zelfsturing: ik ontdek wie ik ben, ik plan en stel doelen, ik voel mij verantwoordelijk voor wat ik doe.
- Praktisch handelen: ik werk zorgvuldig en draag zorg voor mijn omgeving
- Sociaal handelen: ik blijf mijzelf en houd rekening met anderen, ik werk samen.
- Communiceren
- Kritisch denken
- Analytisch denken
- Creatief denken

Niet alle leerlingen die hoogbegaafd zijn laten dit op school zien. Daarom hebben we een theoretisch onderbouwde signalering opgesteld.

Signaleren

Factoren

Bij het signaleren van meer- en hoogbegaafde leerlingen is een hoog IQ bij OBS de Piramide geen vereiste. In plaats daarvan werkt OBS de Piramide met verschillende methoden om een goed totaalbeeld van de leerling te krijgen. Met onze signalering willen we zicht krijgen op de factoren die van belang zijn vanuit de theoretische achtergronden:

- Sterk potentieel: snelle informatieverwerking, het zien van verbanden en brede interesses
- Intrinsieke motivatie
- Creatief denkvermogen
- Zijnskenmerken als perfectionisme, kritische instelling, groot rechtvaardigheidsgevoel, sensitiviteit
- Intensiteit/ hoog zelfbewustzijn
- 3 verschillende omgevingsfactoren; gezin, vrienden, school

We maken op De Piramide gebruik van de volgende signaleringsmethoden:

1. Aanmelding en vroegsignalering
2. Goodenough menstekening
3. ZOOV+
4. Hoogbegaafdheid in zicht
5. Opbrengsten LIB
6. Ouder- en kindgesprekken
7. Onderpresteerders

Aanmelding en vroegsignalering

Vanaf het moment dat een kind op school komt dan volgen we signalen m.b.t. meer- en hoogbegaafdheid.

Kinderen worden warm overgedragen vanuit het kdv / psz. Als er vermoedens zijn van een voorspog in de ontwikkeling wordt nadrukkelijk doorgevraagd.

Leerlingen worden in groep 1 geobserveerd en gevolgd door de leerkracht. Indien er aanleiding toe is, wordt de leerling met de intern begeleider besproken.

In het digikeuzebord en met aanbodplanners worden ontwikkelingen geregistreerd (kleuterobservaties). Ook de menstekeningen worden meegenomen in de analyses.

Goodenough menstekening

Wanneer een kleuter bij ons op school start wordt er door het kind een menstekening gemaakt; de Goodenough menstekening. Deze tekening maakt de kleuter zelfstandig en zonder uitgebreide instructie van de leerkracht. Het scoren van de tekening op detailniveau, helpt om vroegtijdig een ontwikkelingsvoorspog bij jonge kinderen te herkennen.

Het kan zijn dat een kleuter motorisch nog niet in staat is om een goede menstekening te maken. Daarom is het belangrijk dat de leerkracht de tekening nabesprekt met de kleuter. Het kan zijn dat het kind in het gesprek wel veel kennis laat zien over het menselijk lichaam.

Een ander teken van een ontwikkelingsvoorspog kan zijn dat het kind wel begint te tekenen maar de tekening niet goed genoeg vindt. De leerkracht stimuleert dan de leerling om de

tekening alsnog af te maken. Ook hier is het nabespreken van de tekening erg belangrijk (zie bijlage 1).

ZOOV+: Zie in het Onderwijs de OntwikkelingsVoorsprong

Op OBS de Piramide gebruiken we de ZOOV+; dit is een klassikaal, adaptief signaleringsinstrument om cognitief sterke leerlingen te signaleren. We hanteren de afnamekalender zoals geadviseerd wordt door ZOOV+:

Eind groep 2 of begin groep 3 en een herhaalde afname in midden groep 5. Daarnaast is een afname mogelijk als er signalen door de leerkracht en/of ouders worden gezien en we een completer beeld nodig hebben van de leerling, om zicht te krijgen op de onderwijs- en ondersteuningsbehoeften.

Alle kinderen in de klas maken deze test op een device. De leerkracht geeft een klassikale uitleg en hierna start de afname. De afname stopt automatisch na 15 minuten.

Na de afname krijgen de leerkracht en IB'er een overzicht van de cognitief sterkste kinderen in de klas. In totaal zijn er 4 uitslagen mogelijk:

Wit= niet afgenomen test

Grijs= niet gesignaleerd

Blauw= behorend tot de 20% cognitief sterkste leerlingen van NL en België

Paars= behorend tot de 5% cognitief sterkste leerlingen van NL en België

De ZOOV+ is ook geschikt voor de kinderen die de taal niet goed kennen of onderpresteren, omdat het online test is met denkpuzzels die zich aanpast aan het niveau van de leerling. De ZOOV+ is taal- en cultuur onafhankelijk. Doordat de toets bij alle kinderen wordt afgenomen en niet afhankelijk is van de mening van de leerkracht willen we de kansengelijkheid van onze leerlingen vergroten.

Screening (Hoog)begaafdheid in zicht

Bij twijfel of verschil van inzicht tussen school en ouders kan de screening (Hoog)begaafdheid in zicht systeem van Desirée Houkema ingezet worden. Dit is een signaleringslijst voor de leerkracht, leerling en ouders. Met dit instrument wordt informatie verzameld over mogelijke kenmerken van (meer- en hoog)begaafdheid die ouders/verzorgers bij hun kind herkennen, zoals leer- en denkgedrag, interesse/leerhonger, gevoeligheid, motivatie en behoefte aan uitdaging. De vragenlijst bestaat uit een mix van gesloten vragen (schaal-/meerkeuzevragen) en open vragen waarin ouders voorbeelden konden geven ter verduidelijking. Na het invullen van de lijst kunnen de leerkracht en ib'er samen met de ouders gericht kijken wat er voor de leerling nodig is.

Signalering aan de hand van opbrengsten LIB

Twee keer per jaar worden de toetsen van Leerling in Beeld bij alle leerlingen afgenomen.

Deze toetsen geven een goed beeld van de capaciteiten van de leerling. De leerkracht analyseert deze toetsen samen met de IB'er.

Naast het behalen van goede scores is het belangrijk dat de resultaten in de klas uitgebreid geanalyseerd worden. Dit om ervoor te zorgen dat de leerlingen die vastlopen of afhaken (onderpresteerders) ook gesignaleerd worden. Om de opbrengsten van deze leerlingen goed in beeld te brengen kunnen deze hulpvragen ondersteunend zijn:

- Hoe zijn de resultaten op het gebied van begrijpend lezen en rekenen?
- Hoe verhouden de resultaten van verschillende vakgebieden zich tot elkaar. Is er een belemmering bij sommige vakgebieden? Hierbij kan gedacht worden aan een laag zelfvertrouwen, (leer)stoornis, hiaat, onderpresteren of demotivatatie.
- Zijn de resultaten gemiddeld of beneden gemiddeld maar zien we wel kenmerken van meer- of hoogbegaafdheid?

Signalering door ouders en leerlingen

OBS de Piramide gaat uit een samenwerking met ouders op basis van vertrouwen. Goed onderwijs op school met goede ondersteuning van ouders zorgt ervoor dat kinderen zich sterk en veerkrachtig kunnen ontwikkelen. Daarom worden ouders betrokken bij het proces van signalering van hun kind. De communicatie over de leerling loopt in de meeste gevallen via de leerkracht, omdat deze hoofdvantwoordelijk is voor het leerproces van de leerling. De kwaliteitscoördinator kan aansluiten bij gesprekken met ouders.

Signalering van onderpresteerders

Uit onderzoek blijkt dat de onderpresteerders een negatieve houding ten opzichte van school hebben, meer problemen hebben met autoriteit, minder waardering hebben voor schoolse doelen en minder motivatie hebben om deze doelen te bereiken.

Mooij (2007) geeft als definitie van onderpresteren: "het lager presteren op schoolvorderingen dan op grond van intelligentiescores verwacht zou worden."

Er kan onderscheid gemaakt worden tussen twee groepen onderpresteerders: relatieve onderpresteerders en absolute onderpresteerders (Van Gerven, 2001; Drent & van Gerven, 2002). Relatieve onderpresteerders presteren minder dan je op grond van hun intelligentie mag verwachten, maar blijven in elk geval rond het groepsgemiddelde presteren. Deze leerlingen worden met betrekking tot hun toetsresultaten voor de leerkracht als het ware onzichtbaar, ze vallen niet op in de massa. Absolute onderpresteerders halen niet alleen prestaties beneden hun eigen vermogens, hun prestaties zijn beneden het groepsgemiddelde en veelal ook beneden de beheersingsnorm. Zij vallen juist op met betrekking tot hun onvoldoende toetsresultaten.

Bij zowel relatieve als absolute onderpresteerders zien we dat de negatieve prestatiespiraal waarin ze zijn terecht gekomen effect heeft op hun verdere welbevinden en functioneren. Dit uit zich in waarneembare gedragskenmerken

Daarbij is onderscheid te maken tussen positieve en negatieve kenmerken. Om te kunnen spreken van een onderpresteerder moeten zowel de positieve kenmerken als de negatieve kenmerken waarneembaar zijn (zie bijlage).

Aanbod

In de groep

Compacten en verrijken

Leerlingen die slim of hoogbegaafd zijn hebben baat bij het compacten van de lesstof. Bij compacten schrapt de leerkracht in de (reguliere) leerstof en de herhalingsstof. Compacten is een manier om niet meer tijd te gebruiken, maar om de tijd die er is effectiever te gebruiken en hierbij verrijking aan te bieden.

Bij verrijking gaat het niet om meer werk, maar om werk met meerwaarde. Meer van hetzelfde is geen verrijking, maar verzwaring van de werklust. Dat werkt zeker niet motiverend. De grondregel als het gaat om verrijking, is: De taak moet de leerling aanmoedigen om meer te willen leren, analyseren, evalueren en creëren. Verrijking kan onderverdeeld worden in verdieping en verbreding. Verdieping gaat om het uitdiepen of verbreden van de leerstof, die binnen het curriculum/de reguliere methode valt. Bij verbreding valt de opdracht buiten het curriculum, zoals het leren van een vreemde taal.

Een voorbeeld van compacten op OBS de Piramide kan zijn:

Wat wel aanbieden?	Wat schrappen?
• Introductie van een nieuw thema • Bied instructie verkort aan of laat deze weg. • Ontdek- en onderzoeksactiviteiten • Verrijkingsstof die moeilijker is zoals open opdrachten. • Belangrijke leerstappen in de leerlijn die cruciaal zijn bij nieuwe leerstof. • Betekenisvolle taalactiviteiten. • Taalactiviteiten die gericht zijn op metacognitieve vaardigheden zoals reflecteren.	• 50 tot 75% van de leerstof • 75 tot 100% van de herhaling • Verrijkingsstof die meer van hetzelfde biedt.

Aanpassingen van het reguliere programma gebeurt alleen bij de vakken: spelling, taal en rekenen. Op individueel niveau kan de leerkracht bepalen andere aanpassingen te doen.

Ondersteuningsniveaus

Op OBS de Piramide werken we met vier verschillende zorgniveaus wanneer het om de meer- of hoogbegaafde leerling gaat. Deze zijn als volgt onderverdeeld:

Zorgniveau 1: algemene zorg in de klas
Basisaanbod: Meer- en hoogbegaafde leerlingen in zorgniveau 1 zitten tenminste bij één van de vijf vakgebieden in de verkorte instructie (rekenen, taal, spelling, begrijpend lezen en technisch lezen). Naast de effectieve, verkorte instructie over het basisaanbod werkt deze leerling aan verrijkingswerk. Daarnaast wordt het aanbod aangevuld met: - Rekentijger - Werkboek spelling (Staal)plus - Werkboek taal (Staal)plus - Smartgames/ puzzels
Ontwikkeling volgen: Binnen dit ondersteuningsniveau wordt de ontwikkeling gevolgd door de leerkracht.
Registratie: De leerkrachten zijn verantwoordelijk voor de registratie in ParnasSys.
Communicatie met ouders: Vorderingen worden besproken in een rapportgesprek. Daarnaast heeft de leerkracht korte contacten met ouders. Contacten worden weergegeven als notitie in ParnasSys.

Ondersteuningsniveau 2: extra ondersteuning in de klas
Signalering: - Vanuit het LVS wordt geconstateerd dat deze leerling bij 3/5 vakgebieden verkorte instructie nodig heeft. - Vanuit het signaleringsmodel ZOOV+ wordt geconstateerd dat deze leerling extra begeleiding en/of uitdaging nodig heeft. - Vanuit vroeg-signalering wordt geconstateerd dat deze leerling extra begeleiding en/of uitdaging nodig heeft. - Vanuit observaties en/of gesprekken wordt geconstateerd dat deze leerling extra uitdaging nodig heeft.
Aanbod: Meer- of hoogbegaafde leerlingen in zorgniveau 2 krijgen voor minstens 3 vakken de verkorte instructie (rekenen, spelling, taal, technisch lezen en begrijpend lezen). Naast de verkorte instructie in het basisaanbod werkt deze leerling met verrijkingswerk. Deze leerlingen volgen de compactlijn van de methode en daarnaast wordt het aanbod aangevuld met verschillende vormen van verrijkingswerk (verdieping). Het is belangrijk dat de verdiepingsstof niet bovenop het gewone werk komt maar als vervanging van de herhaling. De leerlingen werken aan de volgende opdrachten: - Pienter; - Outside de box; - Denksleutels; - Petit plus; - Smartgames en puzzels; - Map onderzoekend en ontdekkend leren; - Verrijkingslessen vanuit Briljant onderwijs (kunnen worden uitgeprint en in een map gedaan worden); - Raadsels en challenges vanuit Briljant onderwijs (kunnen worden uitgeprint en in een map gedaan worden);

- Programmeren; - Project werk met een opbouw van de Taxonomie van Bloom;
Registratie: Binnen dit zorgniveau wordt de ontwikkeling gevolgd door de leerkracht. Het aanbod is verwerkt in de onderwijsplannen.
Communicatie met ouders: Vorderingen worden besproken in een rapportgesprek. Daarnaast heeft de leerkracht korte contacten met ouders. Contacten worden weergegeven als notitie in ParnasSys.

Ondersteuningsniveau 3: speciale ondersteuning met interne hulp buiten de klas
Signalering: Wanneer uit de signalering blijkt dat de leerling meer nodig heeft om te floreren en ondersteuningsniveaus 1 en 2 niet voldoende zijn, kan doelgericht het aanbod van ondersteuningsniveau 3 worden ingezet. De extra uitdaging in de groep levert te weinig positief resultaat op voor de ontwikkeling voor de leerling en is daarom ontoereikend om tegemoet te komen aan de ondersteuningsbehoefte. Samen met de kwaliteitscoördinator wordt gekeken welke speciale zorg nodig is voor deze leerling.
Aanbod: De leerlingen werken in het DoeLab met lesstof waar de kinderen grote denkstappen moeten maken, moeten samenwerken, bezig zijn met zelfsturing en leren leren. Het omgaan met Peers speelt hierbij een grote rol. De leerlingen stellen aan de start van DoeLab een persoonlijk leerdoel op, die zij verwerken in een kindtekening (middels Mag ik even naar je luisteren?) . • <i>Inhoudelijk plusdoel:</i> de leerling leert cognitief door het aanbieden van een nieuw onderwerp. Bijvoorbeeld een nieuwe taal bij het Doelab. • <i>Vaardigheidsdoelen:</i> vaardigheden zijn lesdoelen op het gebied van kunnen. Deze doelen kunnen worden onderverdeeld in: - o Leervaardigheden; - o Executieve vaardigheden; - o Hogere denkkorde vaardigheden; - o Sociale vaardigheden; - o Levensvaardigheden. De meer-of hoogbegaafde leerlingen die in zorgniveau 3 volgen wekelijks Doelab buiten de groep. Het aanbod wordt afgestemd op de populatie van de huidige groep. Hierbij wordt rekening gehouden met de diverse hulpvragen van de leerlingen. Onderstaande is aanwezig aanbod wat ingezet kan worden: - Spaans/Italiaans/ Duits/ Engels - Projecten en verrijkingsopdrachten groep 5-8 - Modules en verrijkingslessen groep 1-4 - Leren leren - Creatief denken - Raadsels en challenges - Presenteren - (Smart) games - Filosoferen
Ontwikkeling volgen:

Binnen dit ondersteuningsniveau wordt de ontwikkeling gevolgd door de leerkracht en kwaliteitscoördinator.

Proces DoeLab: Het persoonlijke doel wordt na 3 maanden en na een half jaar geëvalueerd met de leerling, de leerkracht, de ouders en DoeLab-leerkracht. Als de leerling het doel heeft gehaald, ronden we het DoeLab af. Blijkt na 3 maanden dat het Doe-lab niet passend is, kan het SWV ingeroepen worden om kritisch mee te kijken. Na 6 maanden sluiten we het DoeLab af met een eindevaluatie. Leerlingen uit groep 6-7-8 zijn gesprekspartner en samen evalueren we het doele en het proces met behulp van de kindtekening. De evaluatie worden in Parnassys geregistreerd. Na afronding wordt afgesproken wat het aanbod in de groep zal zijn.

Als ondersteuningsniveau niet voldoende blijkt of niet passend:

Middels een consultatie&advies kan hulp worden gevraagd over toespitsen ondersteuning voor deze leerling, versterken van het aanbod, aanvraag voor DOEN/ eventueel een ondersteuningsaanvraag).

Het is ook mogelijk om ondersteuning vanuit jeugdzorg aan te vragen. Een gesprek in een ZAT kan hier meer zicht op geven.

Ook is er de mogelijkheid tot versnellen van de leertijd, zie hiervoor kwaliteitskaart Verlengen en Versnellen.

Communicatie met ouders:

Het persoonlijke doel wordt na 3 maanden en na een half jaar geëvalueerd met de leerling, de leerkracht, de ouders en DoeLab-leerkracht.

Na 6 maanden sluiten we het DoeLab af met een eindevaluatie. Leerlingen uit groep 6-7-8 zijn gesprekspartner en samen evalueren we het doele en het proces met behulp van de kindtekening.

Een project van het DoeLab kan ook afgesloten worden met een presentatie, waarbij ouders worden uitgenodigd.

Ondersteuningsniveau 4: onderwijsarrangement

Wanneer de zorg in zorgniveau 3 ontoereikend is, is er sprake van handelingsverlegenheid van de school. Deze is niet in staat om de zorg te bieden die de leerling nodig heeft. In zorgniveau 4 wordt bekeken welk onderwijsarrangement het meest geschikt is.

Signalering:

De handelingsverlegenheid van de school is tot stand gekomen na het doorlopen van de voorgaande ondersteuningsniveaus. School heeft de verplichting om de handelingsverlegenheid voldoende te onderbouwen met bijvoorbeeld onderwijsplannen en verslagen. Samen met ouders en externen wordt er gekeken hoe een geschikt onderwijsarrangement er voor deze leerling uitziet. Hier zijn verschillende mogelijkheden in:

1. Binnen de school: De leerling krijgt een kortdurend traject of een arrangement. Dit is structurele ondersteuning om de onderwijsbehoeften van de leerling tegemoet te komen. Voorbeelden hiervan zijn: eigen leerlijn, structurele begeleiding.
2. Extern: de leerling krijgt een 'arrangement' buiten de school om deze te ondersteunen in de onderwijsbehoeften. Een voorbeeld hiervan is groep DOEN.

Aanbod:

De leerling heeft behoefte aan extra ondersteuning om zich goed te kunnen ontwikkelen. De ondersteuning waar de leerling behoefte aan heeft valt buiten de basiszorg van de school. In een OPP zijn de ondersteuningsbehoefte, de verwachtingen en de concrete vormgeving van het arrangement opgenomen. Deze wordt in samenspraak met KC, ouders en deskundigen opgesteld. Bij besluitvorming tot een arrangement is de directeur van de school betrokken.

Registratie:

De verslagen van de overleggen, onderwijsplannen en het OPP over de leerling worden verwerkt in ParnasSys. De leerkracht is hier samen met de hoogbegaafdheidsspecialist en kwaliteitscoördinator verantwoordelijk voor.

Communicatie met ouders:

Niets wordt gedaan zonder communicatie met de ouders van de leerling. Ouders zijn volledig op de hoogte over de inhoud en vorderingen van het zorgdossier. De hoogbegaafdheidsspecialist is samen met de kwaliteitscoördinator verantwoordelijk voor de communicatie naar de ouders toe. Gesprekken worden naar behoefte gepland.

Aanbod Doelab

Binnen OBS De Piramide werken we met een interne klas voor meer- en hoogbegaafde leerlingen met een hulpvraag die het reguliere groepsaanbod overstijgt. Dit biedt ruimte voor maatwerk, verdieping en ondersteuning afgestemd op hun specifieke onderwijsbehoeften.

Voor de meer- en hoogbegaafde leerling biedt het reguliere onderwijs vaak onvoldoende uitdaging. Hierdoor lopen deze leerlingen het risico om niet de vaardigheden te ontwikkelen die ze nodig hebben in hun verdere schoolloopbaan. Hierbij kan gedacht worden aan het doorlopen van de leerkuil, aanbieden van verschillende leerstrategieën, samenwerken, doorzettingsvermogen en het vermogen om met falen om te gaan.

Door de meer- en hoogbegaafde kinderen op dit gebied uit te dagen in het Doelab wil OBS de Piramide de kinderen deze vaardigheden aanbieden.

Welke kinderen komen in aanmerking voor het Doelab

- Voldoende leer- en persoonlijkheidseigenschappen kenmerkend voor hoogbegaafdheid. Hierbij valt te denken aan: snel van begrip, in staat grote denkstappen te nemen, zeer goed geheugen, sterke taalvaardigheden, creatief denkvermogen etc.
- Er is sprake van lijdensdruk, wat zich bijvoorbeeld uit in onderpresteren, verliezen van motivatie om te leren, verveling, onzekerheid en de behoefte aan ontmoeting van ontwikkelingsgelijken.
- De leerkracht van de groep heeft aantoonbaar noodzakelijke interventies toegepast (ondersteuningsniveau 1 en 2), maar is desondanks onvoldoende in staat om aan te sluiten bij de onderwijsbehoeften van de leerling.
- Leerling hoort bij de beste 5% van de Zoov+
- Kleuters kijkend vanuit Goodenough menstekening;
- Kleuters met minimaal een ontwikkelingsvoorsprong van een jaar (checken via doelen digikeuzebord))

We blijven na iedere periode leerlingen heroverwegen voor deelname.

Briljant onderwijs

Het lesaanbod van Doelab is samengesteld m.b.v. de plusklaslijn van Briljant onderwijs. De plusklaslijn bevat lessen waarmee een compleet, afwisselend en uitdagend jaarprogramma voor Doelab kan worden samengesteld.

De plusklaslijn bevat projecten (gr 5 t/m 8), modules (gr 1 t/m 8), de vreemde talenlijn (gr 4 t/m 8) en Briljant Kwartieren (gr 3 t/m 8). Het lesaanbod is afgestemd op de onderwijsbehoeften van meer- en hoogbegaafde leerlingen:

- Contact met ontwikkelingsgelijken;
- Het leren leren;
- Leren presenteren;
- Behoeftte om creatief en analytisch te denken;
- Behoeftte aan open opdrachten;
- Stimuleren van executieve functies
- Behoeftte aan feedback op proces en product

In projecten werken leerlingen gedurende acht lessen over een onderwerp. De nadruk ligt op onderzoekend leren, werken aan een persoonlijk leerdoel en hogere denkvaardigheden (taxonomie van Bloom). Projecten worden afgesloten met een presentatie of eindproduct.

Dit kan een informatiemarkt zijn, presentatie in de reguliere groep of andere varianten.

Modules zijn lessenseries van drie lessen waarin leerlingen kennis en/of vaardigheden opdoen rond een onderwerp. De nadruk ligt op analytisch, creatief en praktisch denken (Sternberg). De modules worden samen met de briljant kwartieren ingezet als overbruggingsperiode tussen de projecten. In Briljant Kwartieren leren leerlingen een vaardigheid door middel van een instructievideo met bijbehorende opdracht. De nadruk ligt op analytisch, creatief en praktisch denken (Sternberg).

In de vreemde talenlijn leren leerlingen eenvoudige basiswoorden en – zinnen in vijf talen: Spaans, Italiaans, Frans, Duits en Engels. De nadruk ligt op leren leren en het uitbreiden van de woordenschat. Leerlingen vanaf groep 5 die deelnemen aan het doelab krijgen wekelijks één les in een vreemde taal aangeboden. Dit is afhankelijk van de hulpvragen waarmee leerlingen deelnemen aan het Doelab. Past deze werkvorm bij de hulpvragen, dan kan dit ingezet worden. Anders is er focus op de projecten, modules en kwartieren.

Tijdens de Doelab lessen wordt er gewerkt aan de volgende leerdoelen:

1. Algemeen

Leerlingen werken samen met peers (gelijkgestemden)

Leerlingen worden uitgedaagd door middel van verdieping en verbreding van het lesaanbod.

Leerlingen ontwikkelen meta-cognitieve, sociaal-emotionele, creatieve en executieve vaardigheden – zoals plannen, leren met en van elkaar, presenteren en reflecteren.

Er wordt tegemoet gekomen aan de leerhonger van de leerlingen.

Leerlingen krijgen de kans om hun interessegebieden te vergroten

Bevorderen van een growth mindset; leren om fouten te mogen maken.

2. Onderzoekend leren

- Leerlingen leren hoe zij zich kunnen oriënteren op een (nieuw) onderwerp.
- Leerlingen leren hoe zij goede leervragen kunnen opstellen op de onderdelen analyseren, evalueren en creëren.
- Leerlingen ontwikkelen hun presentatievaardigheden.
- Leerlingen werken op een oplossingsgerichte manier aan een persoonlijk leerdoel.
- Leerlingen leren hoe zij een planning kunnen maken en zich hieraan kunnen houden.
- Leerlingen leren hoe zij hun leervragen kunnen beantwoorden met het doen van eigen onderzoek.
- Leerlingen oefenen met het geven van feedback aan medeleerlingen.
- Leerlingen leren te reflecteren op hun eigen werk en vaardigheden.

3. Projectsamenwerking

- Leerlingen doen kennis op over het projectonderwerp. Per project staat beschreven welke projectsamenwerkende kennis en kerndoelen aan bod komen.
- Leerlingen ontwikkelen hun analytische, creatieve en praktische vaardigheden. Per project staat beschreven welke vaardigheden aan bod komen.

6.4. Organisatie Doelab

- Er zijn 16 projecten die bestaan uit acht lessen. De lessen zijn geschikt voor groep 5 t/m 8. Elke les duurt 60 minuten.

- In de projecten leren leerlingen onderzoekend leren aan de hand van het Briljant stappenplan.

Stap 1	Wat is het onderwerp?
Stap 2	Wat weet ik er al van?
Stap 3	Welke kennis wil ik opdoen?
Stap 4	Hoe ga ik presenteren?
Stap 5	Aan welk persoonlijk leerdoel wil ik werken?
Stap 6	Wat is mijn planning?
Stap 7	Ik doe onderzoek en beantwoord mijn leervragen
Stap 8	Ik ontwerp de presentatie
Stap 9	Ik geef een oefenpresentatie
Stap 10	Ik verbeter de presentatie
Stap 11	Ik presenteer wat ik geleerd heb
Stap 12	Ik denk na over mijzelf

- Denkvragen op hogere orde denkniveaus (taxonomie van Bloom) zijn geïntegreerd in de lessen.
- Leerlingen werken aan een persoonlijk leerdoel en reflecteren hier elke les op middels een coöperatieve werkvorm.
- Kennisoverdracht vindt plaats door middel van kennisvergroeters in de eerste vijf lessen.
- In elk project zitten doe-opdrachten, waarbij de nadruk ligt op creatieve, praktische en analytische vaardigheden (Sternberg).
- Begeleiding door de leerkracht is van groot belang. De leerkracht observeert de leerlingen om zicht te krijgen op hun ontwikkeling en zo aan te kunnen sluiten bij hun zone van naaste ontwikkeling. Op basis van het niveau van leerlingen dient de leerkracht passende eisen te stellen, denkvragen te stellen en begeleiding te bieden bij bijvoorbeeld het ontwikkelen van executieve vaardigheden.

Psycho-educatie en mindset

De leerlingen van de groep 7 & 8 gaan 1 x per week in gesprek met een begeleider. Bij deze gesprekken gebruiken we het weet- en werkboek 'ik ben mezelf.' Dit weet- en werkboek staat vol met informatie, tips, voorbeelden en vragen over meer-hoogbegaafde kinderen. Door in gesprek te gaan zal het kind wat deelneemt zichzelf beter leren begrijpen en hierin gelijkgestemden vinden.

Organisatie Doelab

De leerlingen worden aangemeld door hun leerkracht op basis van bovenstaande signalering. Als de aangeboden ondersteuningsniveaus doorlopen en geëvalueerd zijn en niet het gewenste resultaat opleveren, kan een leerling worden aangemeld bij het DoeLab. Leerlingen die al gebruik maken van het Doelab stromen niet automatisch door. Doorstroom is afhankelijk van de hulpvraag van de leerling. Deze wordt voorafgaand aan het Doe-Lab geformuleerd en halfjaarlijks geëvalueerd door de leerkracht, begeleider DoeLab, kwaliteitscoördinator, leerling en ouders.

De eerste periode start in de tweede schoolweek, de tweede periode start 1 februari. In november zullen een aantal evaluatiegesprekken gevoerd worden voor leerlingen waarbij meer zorg nodig. Als dit leidt tot een aanmelding bij DOEN, moet dit in december duidelijk zijn. Voor de andere leerlingen staat in januari een evaluatiegesprek gepland in de jaarplanner. De tweede periode wordt geëvalueerd in juni.

Taak van de Doelableerkracht

De Doelableerkracht is verantwoordelijk voor de volgende taken:

- Ondersteunen en coachen van leerkrachten
- Beheer materialen Doelab
- Gesprekken welbevinden Doelableerlingen
- Aanleveren verrijkingsmateriaal- en lessen
- Onderpresterende leerlingen coachen tijdens de contactmomenten. Gericht op leren leren.
- Wekelijks contactmoment met leerlingen
- Doelab planning delen met leerkrachten
- Doelab werk bespreken met de leerlingen en meegeven naar de klas.
- (Persoonlijk) leerdoel bespreken met leerlingen en maandelijks evalueren.
- Doelab evalueren met leerkracht en gezamenlijk tot advies komen mbt het leerdoel en de voortgang.
- Momenten creëren bij Doelab leerlingen om elkaar te voorzien van feedback op leerdoel en proces.
- Informeren van ouders over het leerproces in het Doelab (via de Doelab- Parro).

Sturen, kwaliteitszorg en ambitie

Kwaliteitszorg is een constant proces. Het omvat alle activiteiten en maatregelen waarmee de school de onderwijskwaliteit bewaakt en verbetert. Het is een manier van werken waarbij door elk teamlid op vaste tijden gekeken wordt wat al bereikt is en wat nog beter kan.

Wij willen we de juiste dingen doen en de dingen goed doen. We zeggen daarbij wat we doen en doen wat we zeggen.

Figuur 1.1 Lemniscate van kwaliteitsbewustzijn.

Op een succesvolle manier werken aan kwaliteitszorg werken, is alleen mogelijk met de inbreng en medewerking van alle betrokkenen. Medewerkers, de ouders en de kinderen hebben zicht op wat beter kan. Conceptueel genomen richt kwaliteitszorg zich vooral op schoolontwikkeling en integraal personeelsbeleid op de ontwikkeling van de medewerker. Maar het één kan niet zonder het ander: Schoolontwikkeling versterkt de ontwikkeling van de individuele medewerker en andersom.

We hebben het doel om de kwaliteit van het meer- en hoogbegaafdheidsonderwijs op systematische en effectieve wijze steeds verder te verbeteren. Dit beleidsplan meer- en hoogbegaafdheid met daarin o.a. de visie en de beschreven manier van werken, ligt als stevige basis ten grondslag. Het wordt verder opgebouwd met de jaarplannen van ieder schooljaar, genoemd in hoofdstuk 8.

Gedurende het schooljaar werken we tijdens Doelab planmatig aan de speerpunten en doelen van het betreffende jaarplan. We doen dit door plan, do, check, act.

Jaarlijkse cyclus

De kwaliteitscoördinator draagt zorg voor een continu proces. De signalering krijgt een vaste plek binnen de zorgstructuur en jaarplanner. Het bespreken van de ontwikkeling van alle leerlingen heeft een plaats op de groeigesprekken die de kwaliteitscoördinator voert met de leerkrachten. Hierin wordt de signalering van de meer- en hoofdbegaafde leerlingen meegenomen als gesprekspunt. Ook het proces van het DoelLab krijgt vaste plaatsen op de jaarplanner, zoals hierboven in beschreven. De kwaliteitscoördinator heeft contacten met externe specialisten, zoals het SWV.

Evaluatie beleidsplan

Jaarlijks worden de afspraken rondom ons beleid besproken. Hierbij wordt gekeken of het beleidsplan nog steeds passend is en of de regels nog worden uitgevoerd. Op basis van de uitkomsten kan er worden gekozen om bij te sturen in het proces.

Aan het einde van ieder schooljaar evalueert het MT/KC het jaarplan op resultaten en processen. Deze evaluatie geeft richting voor het volgende jaarplan. De evaluatie van het jaarplan mag gezien worden als een jaarverslag en hierin leggen we ook de verantwoording af naar o.a. ouders, gemeente, bestuur en inspectie.

Evalueren doel

Iedere vier jaar wordt het doel van het beleidsplan opnieuw bekeken. Dit gebeurt aan de hand van het schoolplan. Het MT kijkt samen met de intern begeleiders welke doelen de school heeft t.a.v. meer- en hoogbegaafdheid en of we willen of moeten bijstellen.

Jaarplannen 2026-2030

Schooljaar 2025-2026

Beleidssterrein	Opstellen beleidsplan 2026-2030
Doel en inhoud	Kwaliteit van onderwijs aan meer- en hoogbegaafde leerlingen waarborgen door beleid te ontwikkelen die past binnen de school.
Beginsituatie	Beleidsplan 2023 en doorlopen ontwikkelingen.
Acties	De kwaliteitscoördinator gaat in samenspraak met leerkrachten, DoeLableerkracht en MT een opzet maken voor het beleidsplan meer- en hoogbegaafdheid 2026-2030
Aansturing	Directie/KC/DoeLableerkracht.
Planning	Februari 2025
Kosten	n.v.t.
Opmerkingen	
Evaluatie	Het beleidsplan is gemaakt en het hele team zal worden meegenomen in de vernieuwingen.

Beleidssterrein	Signalering
Doel en inhoud	Schoolbrede signalering met vernieuwde inzichten
Beginsituatie	Er is een concept signaleringslijst voor kleuters. Team is bekend met Menstekening. Nieuwe signalering groep 3-8 is opgesteld Team is nog onbekend met de Vragenlijst van Houkema; Signalering staat nog niet sterk in de zorgkalender.
Acties	• Team inlichten nieuwe signalering en achtergronden, kennis maken met Vragenlijst Houkema • Aanpassen/ versterken met theorie van signaleringslijst kleuters • Zorgkalender up-to-date met signalering, menstekening/signaleringslijst, DoeLab

	Team meenemen in aangepast zorgkalender
Aansturing	kwaliteitscoördinator
Planning	Schooljaar 2026-2027
Kosten	
Opmerkingen	
Evaluatie	

Beleidsterrein	Aanbod ondersteuningsniveau 1+2 in de groepen versterken
Doel en inhoud	ON2 in de klassen versterken
Beginsituatie	Aanbod aanwezig op school Nog geen éénduidig beeld van de mogelijkheden per groep Nog geen opstapeling van ON.
Acties	Delen ondersteuningsniveaus en routine van opschaling/ monitoring/ communicatie Aanvullen aanbod
Aansturing	Kwaliteitscoördinator en leerkrachten
Planning	Schooljaar 2026-2027
Kosten	
Opmerkingen	
Evaluatie	

Bijlage 1: Kenmerken van meer- en hoogbegaafde kinderen

- ☐ Hoge intelligentie (IQ hoger dan 130)
- ☐ Vroege ontwikkeling
- ☐ Uitblinken meerdere gebieden
- ☐ Gemakkelijk kunnen leren
- ☐ Goed leggen van (causale) verbanden
- ☐ Makkelijk kunnen analyseren van problemen
- ☐ Het maken van grote denksprongen
- ☐ Voorkeur voor abstractie
- ☐ Hoge mate van zelfstandigheid
- ☐ Brede of juist specifieke interesse/hoge motivatie/veel energie
- ☐ Creatief/origineel
- ☐ Perfectionistisch
- ☐ Apart gevoel voor humor
- ☐ Hoge mate van concentratie Hieronder wordt een verdere uitwerking gegeven van de bovengenoemde eigenschappen.
- ☐ Hoge intelligentie Er wordt gesproken van hoogbegaafdheid als iemand een intelligentiequotiënt (IQ) heeft van 130 of hoger.
- ☐ Vroege ontwikkeling Hoogbegaafde leerlingen zijn geestelijk vroegrijp en worden gekenmerkt door een ontwikkelingsvoorsprong. Zij kunnen meestal op vroege leeftijd al lezen, praten, schrijven en hebben een vroege ontwikkeling van getalbegrip.
- ☐ Hierdoor kunnen zij zich gemakkelijk leerstof uit hogere leerjaren eigen maken. Ook stellen zij op jonge leeftijd al levensbeschouwelijke vragen en denken zij al vroeg na over de zin van het leven.
- ☐ Uitblinken meerdere gebieden Een bijzondere begaafdheid kan tot uitdrukking komen in motorische, sociale, artistieke en intellectuele vaardigheden. Vaak treden deze begaafdheidsvormen gecombineerd op en blinken hoogbegaafde leerlingen uit in meerdere gebieden, zoals bijvoorbeeld in taal en wiskunde. Hoogbegaafde leerlingen hebben op taalgebied een grote woordenschat en vertonen een zeer goed en adequaat woordgebruik.
- ☐ Gemakkelijk kunnen leren Hoogbegaafde leerlingen hebben over het algemeen een zeer goed geheugen en kunnen hierdoor goed informatie onthouden en verwerken. Zij begrijpen nieuwe leerstof dan ook aanzienlijk sneller dan gemiddelde leerlingen en zijn daardoor sneller klaar met opdrachten en huiswerk. Hierdoor hebben zij vaak een leertempo dat beduidend hoger is dan het tempo van de gemiddelde leerling.
- ☐ Goed leggen van (causale) verbanden Hoogbegaafde leerlingen kunnen gemakkelijk (causale) verbanden leggen en hebben hierover een goed overzicht. Ze hebben verder de neiging om zaken op een ongebruikelijke manier te combineren.
- ☐ Het makkelijk kunnen analyseren van problemen Hoogbegaafde leerlingen zijn snelle probleem-analyseerders. Zij kunnen snel vaststellen wat de aard van een probleem is. Daarnaast zijn hoogbegaafde leerlingen vaak vindingrijk, ze ontwikkelen vaak hun eigen oplossingsmethoden. Dit kan echter problemen opleveren als zij een bepaalde verkeerde oplossingsmethode moeilijk weer los kunnen laten.
- ☐ Het maken van grote denksprongen Een begaafde leerling maakt grotere leerstappen en houdt daarom tijd over voor andere onderdelen in zijn programma.
- ☐ Voorkeur voor abstractie Hoogbegaafde leerlingen kunnen goed abstract denken. Zij generaliseren gemakkelijker dan hun andere klasgenoten en hebben een goed overzicht van de kennis-gehelen. Zij hebben geen behoefte aan concretisering van de lesstof door het gebruik van voorbeelden.

- ❑ Hoge mate van zelfstandigheid Hoogbegaafde leerlingen willen liever niet geholpen worden en geven de voorkeur aan zelfstandig werken. Bij het werken in groepsverband vertoont de hoogbegaafde leerling veel initiatief en neemt vaak de leiding. Bovendien wil de leerling dingen graag op eigen wijze doen, bijvoorbeeld het zelf bedenken van een methode voor rekensommen. Dit kan problemen opleveren in situaties waarin de leerling met anderen moet samenwerken.
- ❑ Brede of juist specifieke interesse/hoge motivatie/veel energie Het is belangrijk dat het onderwerp van de opdracht de leerling interesseert. Bij hoogbegaafde leerlingen is namelijk het kunnen een voorwaarde, maar het willen van even groot belang. Als het onderwerp aansluit bij de interesse van de leerling, dan is motivatie verzekerd. Er is aangetoond dat talent pas doorzet als de leerlingen plezier beleven aan de (leer)activiteiten. Een kenmerk van hoogbegaafde leerlingen is dat zij zeer leergierig zijn. Als een onderwerp de leerling interesseert dan pluist hij het onderwerp vaak tot op de bodem uit. Maar het tegenovergestelde geldt ook: als een hoogbegaafde leerling geen interesse heeft voor een bepaald onderwerp, dan kan hij moeilijk de motivatie opbrengen om zich hierin te verdiepen.
- ❑ Creatief/origineel In opdrachten laten hoogbegaafde leerlingen vaak zien dat zij
- ❑ originele en creatieve ideeën en/of oplossingen hebben. Zij maken onverwachte zijsprongen en hebben grote verbeeldingskracht.
- ❑ Perfectionistisch Hoogbegaafde leerlingen zijn perfectionistisch aangelegd. Zij houden niet van half werk en stellen hoge eisen aan zichzelf.
- ❑ Apart gevoel voor humor Hoogbegaafde leerlingen bezitten over het algemeen een apart gevoel voor humor. Al op jonge leeftijd zijn ze in staat om bijvoorbeeld beeldspraken te begrijpen.
- ❑ Hoge mate van concentratie Hoogbegaafde leerlingen kennen een hoge mate van concentratie en hebben daarbij een langere spanningsboog dan de gemiddelde leerlingen. Dit is echter wel afhankelijk van de taak waar ze mee bezig zijn. Als ze iets minder interessant vinden, neemt de concentratie ook af.

Bijlage 2: Eigenschappen van (hoog)begaafde leerlingen

Het is lastig om te spreken over eigenschappen van (hoog)begaafde leerlingen, omdat deze eigenschappen onderling erg kunnen verschillen. Zo is de ene (hoog)begaafde leerling bijvoorbeeld op sociaal gebied sterk, terwijl de andere (hoog)begaafde leerling juist erg op zichzelf is gericht.

In deze bijlage worden de meest voorkomende eigenschappen van (hoog)begaafde leerlingen genoemd. Let wel: een (hoog)begaafde leerling hoeft dus niet alle eigenschappen van dit overzicht te bezitten. En het omgekeerde is ook het geval: als iemand één of meerdere van deze gedragsaspecten vertoont, hoeft dit niet automatisch te betekenen dat deze leerling (hoog)begaafd is.

1. Hoge intelligentie (IQ hoger dan 130)

Er wordt gesproken van een hoge begaafdheid wanneer iemand een IQ heeft van 130 of hoger. Het IQ (intelligentie coëfficiënt) brengt de cognitieve capaciteit in beeld ten opzichte van anderen.

2. Vroege ontwikkeling

(Hoog) begaafde leerlingen zijn geestelijk vroegrijp en worden gekenmerkt door een ontwikkelingsvoorsprong.

Bijvoorbeeld:

- kan op jonge leeftijd lezen en/of schrijven
- is eerder met spreken
- vroege belangstelling voor cijfers en letters
- kan al vroeg een voorbeeldmodel nabouwen (LEGO)
- tekent op hoger niveau dan leeftijdsgenootjes
- geeft vroeg blijk van gedetailleerde kennis van de omgeving

3. Uitblinken meerdere gebieden

Een hoge begaafdheid kan tot uitdrukking komen in motorische, sociale, artistieke en intellectuele vaardigheden.

- is zeer goed in rekenen en wiskunde
- heeft zeer goed taalgebruik
- heeft grote woordenschat / adequaat woordgebruik
- kan vroeg praten in samengestelde zinnen
- is zeker niet goed in alles

4. Gemakkelijk kunnen leren

- is snel van begrip
- kan complexe aanwijzingen makkelijk volgen
- heeft goed opmerkingsvermogen
- kan leerstof snel verwerken, hoog leertempo
- heeft zeer goed geheugen
- kan snel lezen en/of denken

5. Goed leggen van (causale) verbanden

(Hoog)begaafde leerlingen kunnen gemakkelijk verbanden leggen en hebben hierover een goed overzicht.

- hebben de neiging om ideeën of dingen op een ongebruikelijke en niet voor de hand liggende manier te combineren.

6. Makkelijk kunnen analyseren van problemen

(Hoog)begaafde leerlingen zijn snelle probleemanalyseerders. Zij kunnen snel vaststellen wat de aard is van het probleem en zijn vindingrijk in het ontwikkelen van oplossingsmethoden. Dit kan soms een probleem opleveren als zij zich een verkeerde oplossingsmethode hebben aangeleerd, omdat zij deze methode moeilijk weer los kunnen laten.

- kan snel problemen analyseren
- is vaardig in het toepassen van oplossingsmethoden in diverse situaties
- houdt vast in het oplossen van problemen
- heeft plezier in het oplossen van problemen
- heeft eigen (verschillende) oplossingsmethoden

7. Het maken van grote denksprongen

Een (hoog) begaafde leerling maakt grotere denkstappen en heeft daarom minder tijd nodig.

- kan grote leerstappen maken
- kan grote denksprongen maken

8. Voorkeur voor abstractie

(Hoog)begaafde leerlingen hebben geen behoefte aan concretisering van de lesstof door gebruik van voorbeelden. Zij kunnen goed abstract denken.

- generaliseert van bijzonder naar algemeen
- overziet kennisgehelen
- is een productieve denker

9. Hoge mate van zelfstandigheid

Hoog)begaafde leerlingen willen liever niet geholpen worden en geven de voorkeur aan zelfstandig werken. Bij werken in groepsverband neemt de (hoog)begaafde leerling vaak de leiding.

- weinig behoefte aan instructie
- wil dingen op eigen manier doen (bijvoorbeeld eigen manier van rekenen)
- wil zelf ontdekken
- is zelfstandig
- toont initiatief, neemt leiding
- is verantwoordelijk voor eigen handelen
- reflecteert op eigen handelen
- wil en kan zelf de benodigde kennis vergaren, onderzoeken, structureren en analyseren.

10. Brede of juiste specifieke interesse / hoge motivatie / veel energie

Het is belangrijk dat het onderwerp van de opdracht de leerling interesseert. Bij (hoog)begaafde leerlingen is het kunnen een voorwaarde, maar het willen is van even groot belang. Wanneer de (hoog)begaafde leerling geen interesse heeft voor een bepaald onderwerp, dan kan hij moeilijk de motivatie opbrengen om zich hierin te verdiepen.

- brede interesse
- vraagt eindeloos waarom (internet)
- heeft hoge motivatie
- neemt geen genoegen met halve informatie / halve oplossingen
- doorzettingsvermogen / volharding
- is bereid een moeilijke taak op zich te nemen
- heeft veel energie / onvermoeibaar

11. Creatief / origineel

In opdrachten laten (hoog)begaafde leerlingen vaak zien dat zij originele en creatieve ideeën en /of oplossingen hebben.

- maakt onverwachte zijsprongen
- is origineel - heeft hekel aan routinetaken
- grote verbeeldingskracht
- pakt graag zaken anders aan
- is creatief

12. Perfectionistisch

(Hoog)begaafde leerlingen zijn perfectionistisch aangelegd. Ze houden niet van half werk.

13. Apart gevoel voor humor

(Hoog)begaafde leerlingen hebben over het algemeen een apart gevoel voor humor.

14. Hoge mate van concentratie

(Hoog)begaafde kinderen kennen een hoge mate van concentratie en hebben daarbij een langere aandachtsspanne dan de gemiddelde leerlingen.

- langere aandachtsspanne, volharding en intense concentratie
- kan zich op jonge leeftijd buitengewoon lang concentreren

Bijlage 3: Eigenschappen van onderpresterende leerlingen

Onderpresteren is langdurig minder presteren dan wat op basis van de aanwezige mogelijkheden verwacht mag worden. De kenmerken van onderpresteerders zijn te verdelen in positieve en negatieve, maar krijgen alleen betekenis in combinatie met elkaar. Niet alle kenmerken komen tegelijkertijd voor bij een onderpresteerder.

Positief:

1. Grote en uitzonderlijke kennis

- heeft kennis die nog niet in de groep behandeld is
- heeft grote uitzonderlijke kennis van feiten
- grote algemene ontwikkeling

2. Grote interesse

- heeft op veel gebieden belangstelling en houdt ervan dingen te onderzoeken
- leest veel en verzamelt in vrije tijd op andere manieren veel informatie
- begrijpt en onthoudt onderwerpen uitstekend als hij/zij geïnteresseerd is.
- Interesse bij moeilijkere onderwerpen bij een werkstuk of een spreekbeurt

3. Wisselend schoolwerk

- bij meer ingewikkelde vragen geeft leerling vaak het goede antwoord
- heeft groot verschil in kwaliteit van mondeling en schriftelijk werk
- komt goed uit de verf bij individueel onderwijs op maat

4. Positief thuiswerk

- werkt thuis verder aan zelfgekozen schoolprojecten
- ontwikkelt thuis op eigen initiatief allerlei activiteiten

5. Grote verbeelding

- heeft levendige verbeelding, is creatief

6. Hoge mate van sensitiviteit

- is sensitief in zijn waarneming van zichzelf en van anderen
- is gevoelig

Negatief:

7. Afnemende prestaties, wisselend schoolwerk

- steeds minder goede resultaten halen
- presteert beneden (groeps)niveau bij rekenen, taal of lezen
- presteert op school redelijk tot slecht (soms alleen onder het eigen niveau)
- slordig schrijven
- houdt niet van 'drill and practice', van instampen of inprenten
- mist bepaalde leerinhouden
- mist instructiemomenten
- selectief enthousiasme, voor nieuwe onderwerpen vaak wel, maar niet voor uitwerkingen

8. Negatief gedrag

- lastig en onaangepast gedrag
- verveling - kan wegdromen
- wijst pogingen van leraar af om hem te leren zich te gedragen volgens groepsnormen.

9. Haperende sociaal-emotionele ontwikkeling

- ontevreden over verrichte werkzaamheden
- vermijdt nieuwe activiteiten (om mislukking te voorkomen)
- geeft blijk van negatieve zelfwaardering
- heeft minderwaardigheidsgevoelens, kan wantrouwend of onverschillig zijn
- doet niet graag mee aan groepsactiviteiten
- heeft weinig vriendjes of vriendinnetjes
- is minder populair bij leeftijdsgenootjes
- zoekt vriendjes onder gelijkgestemden

10. Geringe taakgerichtheid

- zeer laag werktempo
- huiswerk vaak niet af
- stelt onrealistische doelen (te hoog of te laag)
- snel afgeleid, moeite met taakgericht werken
- impulsief - geen duidelijk leertraject voor ogen
- geen planner
- korte spanningsboog
- vergeetachtig - voelt zich hulpeloos
- wil niet geholpen worden, wil zelfstandig zijn

11. Negatieve houding

- wisselende motivatie
- hekel aan routine
- verzet zich tegen autoriteit
- neemt geen verantwoordelijkheid voor eigen daden (wilt mislukken aan anderen of aan de situatie)
- staat onverschillig of afwijzend tegenover de school

Inleiding.....	3
Visie en Missie op Meer-en Hoogbegaafdheid	4
Theoretische achtergrond meer- en hoogbegaafdheid	5
Verskil meer begaafdheid en hoogbegaafdheid	6
Ontwikkelingsvoorsprong bij kleuters	9
Doelgroep.....	10
Doelen en vaardigheden voor de ontwikkeling	10
Signaleren.....	11
Factoren.....	11
Signalering door ouders en leerlingen.....	13
Signalering van onderpresteerders	13
Aanbod	14
In de groep.....	14
Ondersteuningsniveaus	15
Aanbod Doelab.....	19
Briljant onderwijs.....	19
Psycho-educatie en mindset.....	22
Organisatie Doelab	22
Taak van de Doelableerkracht	22
Sturen, kwaliteitszorg en ambitie	23
Jaarlijkse cyclus.....	23
Evaluatie beleidsplan	24
Evalueren doel	24
Jaarplannen 2026-2030.....	25
Schooljaar 2025-2026	25
Bijlage 1: Kenmerken van meer- en hoogbegaafde kinderen	27
Bijlage 2: Eigenschappen van (hoog)begaafde leerlingen.....	29
Bijlage 3: Eigenschappen van onderpresterende leerlingen.....	32

